

Perussuomalaisten ruumiinavaus

Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa?

JUHO RAHKONEN

Huhtikuun 2011 eduskuntavaaleissa arviolta viidennes perussuomalaisten kannatuspotentiaalista jäi toteutumatta. Puolueelle antoi äänensä 19,1 prosenttia äänestäneistä, kun kyselytulosten suorien jakaumien mukaan puoluetta aikoi äänestää jopa 24 prosenttia puoluekantansa ilmoittaneista¹. Ilmoittautuminen jonkin puolueen kannattajaksi ja todellinen äänestyskäyttäytyminen eivät kuitenkaan koskaan kohtaa sataprosenttisesti.

Vaikka äänestysaktiivisuus kohosi selvästi edellisvaaleista, moni perussuomalaisia periaatteessa kannattava jätti äänensä antamatta. Perussuomalaisten kannatuksessa on siis kasvun varaa, ja lisäksi he saavat enemmän kuin muut puolueet kannatusta uusilta äänestäjiltä – sellaisilta ääni-oikeutetuilta, jotka eivät äänestäneet edellisissä vaaleissa. Tämä tekijä aiheutti ennen vaaleja ja aiheuttaa edelleen kyseistä puoluetta koskeviin kannatusarvioihin tavallista suuremman epävarmuustekijän.

¹ Puolueiden kannatusarvioiden laskemisessa otetaan huomioon vastaajan äänestyskäyttäytyminen edellisissä vaaleissa. Jos puolueen kannattajissa on paljon niitä, jotka eivät viimeksi äänestäneet, on suuri riski, että puolueen potentiaalisesta kannatuksesta jää osa toteutumatta. Taloustutkimuksen keräämien kannatuslukujen suorista jakaumista kävi ilmi, että perussuomalaisia olisi oman ilmoituksensa perusteella äänestänyt enimmillään jopa neljännes äänestäjistä. Toisen yrityksen tiedot vahvistivat tämän tiedon: TNS Gallupin toimialajohtaja Juhani Pehkonen totesi Helsingin Sanomissa ennen vaaleja, että ilman äänestyskäyttäytymiseen liittyviä korjauskertoimia perussuomalaisten kannatus oli noin 24 prosenttia. Kun korjauskertoimilla painotetut kannatusluvut näyttivät ennen vaaleja perussuomalaisille 15–16 prosentin kannatusta, voidaan todeta, että todellinen vaalitulok 19,1 prosenttia asetui suunnilleen painotettujen ja painottamattomien lukujen puoliväliin.

Tässä kirjoituksessa käydään läpi perussuomalaisten ja muiden puolueiden kannattajakuntia koskevaa tutkimusaineistoa sekä pohditaan, mitä lopulta jäi käteen huhtikuun eduskuntavaalien ”jytky” tuloksesta. Löytyykö kannattajakunnan rakenteesta vastaus siihen, millaiseksi perussuomalaisen kansanliikkeen merkitys suomalaisessa politiikassa tulee kehittymään? Millainen merkitys perussuomalaisilla on protestiliikkeenä ja kansalaisten tyytymättömyyden purkaukskanavana? Ja lopuksi se tuhannen taalan kysymys: nouseeko vai laskeeko perussuomalaisten kannatus seuraaviin vaaleihin mennessä?

Kirjoituksen otsikolla on kaksi merkitystä. Ensinnäkin ruumiinavaus viittaa siihen, että pyrin tutkimusten perusteella tekemään selkoa perussuomalaisen puolueen anatomiasta, kannattajakunnan koostumuksesta. Toinen merkitys asettaa kiistanalaisen kysymyksen: tuliko perussuomalaisista tuli oppositioon jäämisen seurauksena poliittinen ruumis, joka menetti mahdollisuutensa vaikuttaa kansalaisten arkielämää koskeviin asioihin, kuten verotukseen, valtion menoihin ja työllisyyteen?

Kyselytulosten pohjalta voidaan perussuomalaisten tulevaisuudelle muotoilla kaksi skenaariota: 1) kukoistusskenaario eli samastuminen perussuomalaisiin on lisääntynyt, mikä johtaa pysyvään sitoutumiseen, ja kannatus jatkaa kasvuaan; 2) ruumisskenaario eli oppositioon jääminen kohtaa kasvavaa kritiikkiä kannattajien keskuudessa ja kannatus rupeaa lopulta laskemaan. Kumpi näistä skenaarioista on lähempänä toutta? Sitä pyrin tässä kirjoituksessa pohtimaan ja ennakoimaan.

Puoluesamaistuminen tutkimuksen kohteena

Tutkimuksellinen lähtökohtani on, että puolueen olemusta voidaan parhaiten ymmärtää tarkastelemalla sen kannattajia. Suomen perustuslain mukaan valtiolta kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Perimmäinen vallankäyttäjä on siis äänestäjä, vaikka kansanvallan komentoketju onkin monimutkainen ja äänestäjien tahto välittyy päätöksiin vaihtelevasti. Tutkimuksissa on havaittu, että suomalaisella äänestäjällä on kansainvälisesti vertailtuna varsin hyvät tiedot keskeisistä poliittisista asioista, vaikka tiedontaso ei Suomessakaan yllä demokratiateorioiden olettamalle tasolle (Rapeli 2010, 159). Kuten asiakkaat yrityksille, äänestäjät ovat puolueille tärkein voimavara: voidakseen menestyä vaaleissa puolueiden pitää kyetä puhuttelemaan mahdollisimman suurta osaa potentiaalisesta kannattajakunnastaan.

Teoreettisena viitekehyksenä käytän *puoluesamaistumisen* käsitettä, joka sai alkunsa 1950-luvulla Yhdysvalloissa Michiganin koulukunnan äänestäjä tutkimusten yhteydessä (Campbell & al. 1960; Paloheimo 2003, 175; Papageorgiou 2011, 30). Suurin osa kansalaisista samaistuu johonkin poliittiseen puolueeseen. Se voi perustua jo lapsuudenkodissa omaksuttuihin arvoihin ja asenteisiin, aikuisiässä kehittyneeseen luokkatäi ryhmäsamaistumiseen tai aikuisiässä omaksuttuihin, tärkeänä pidettyihin arvoihin ja asioihin. Puolueisiin samaistuvat kansalaiset äänestävät vaaleissa aktiivisemmin kuin ne kansalaiset, jotka eivät samaistu mihinkään poliittiseen puolueeseen. (Paloheimo 2003).

Taloustutkimuksen tekemien puoluekannatus tutkimusten mukaan lähes 80 prosenttia äänestäjistä äänestää samaa puoluetta vaaleista toiseen. Loput noin 20 prosenttia ovat liikkuvia äänestäjiä. Suomalaisten äänestäjien puoluesamaistumista tutkinut Achillefs Papageorgiou (2011, 212) toteaa, että suomalaiset äänestävät todennäköisimmin sitä puoluetta, johon he identifioituvat – korrelaatio on 0,8, mikä kertoo voimakkaasta riippuvuussuhteesta.

Puoluesamaistuminen on tunnepitoinen, suhteellisen vakaa ja pysyvä ominaisuus: se on jotain vielä laajempaa ja syvempää kuin pelkkä puolueen äänestäminen tai siihen kuuluminen (Campbell & al. 1960). Ehkä puolueuskollisuutta voidaan tarkastella puoluesamaistumisen esiasteena,

jonka jälkeen tapahtuu varsinainen identifikaatio, jos on tapahtuakseen. Puolueuskollisuus on toimintaa, kun taas puoluesamaistuminen on pikemminkin olotila. Puoluesamaistumisen empirisenä indikaattorina on kuitenkin yleensä käytetty puolueuskollisuutta, koska parempaakaan mittaria on vaikea löytää (Paloheimo 2003, 180).

On tosin huomattava, että puolueuskollisuus on kvantitatiivinen muuttuja: tietty määrä äänestäjiä äänestää samaa puoluetta kuin viimeksikin. Äänestäminen on tekona on/off-toimintaa: joko äänestät tai et äänestä. Puoluesamaistuminen on puolestaan kvalitatiivinen muuttuja, jossa on aste- ja laatueroja: joku voi olla hyvinkin syvästi samaistunut puolueeseen, kun taas toiselle suhde on etäisempi. Silti kummankin ääni vaikuttaa vaalien tulokseen yhtä paljon, riippumatta samaistumisen voimakkuudesta.

Tavanomaisissa kannatusmittauksissa kysytään aina kaksi kysymystä: 1) mitä puoluetta vastaaja äänesti viime vaaleissa ja 2) mitä puoluetta hän äänestäisi, jos vaalit olisivat nyt? Ristiintaulukoidalla nämä kaksi kysymystä nähdään, kuinka uskollisia/liikkuvaisia eri puolueiden kannattajat ovat (taulukko 1). Tämä muuttuja on helppo operationalisoida, ja sen pohjalta voidaan päätellä jotain myös puoluesamaistumisesta.

Taulukosta 1 havaitaan, että perussuomalaisten kannattajien puolueuskollisuus nousi kesällä yli 83 prosenttiin, toiseksi korkeimmalle tasolle heti kokoomuksen jälkeen. Samaan aikaan esimerkiksi vaaleissa heikosti menestyneen keskustan kannattajien puolueuskollisuus laski kuin lehmän häntä – alle kolme neljästä keskustaa viimeksi äänestäneestä äänestäisi keskustaa uudelleen, jos vaalit pidettäisiin nyt.

Yliä vuosi sitten perussuomalaisten puolueuskollisuus oli ollut selvästi alhaisemmalla tasolla, noin 65 prosentissa, mutta voittoisat vaalit ja niiden jälkeinen oppositiotaipaleen alku suoristivat kannattajien rivejä. On myös syytä huomata, että perussuomalaiset kahmaisevat suurimman osuuden – yli kymmenen prosenttia – niistä, jotka eivät viime vaaleissa äänestäneet.

Taulukon 1 tulokset tukevat Heikki Paloheimon (2003, 175) kuvaileman Michiganin koulukunnan perusajatuksia: puolueen kannatus näyttää olevan sitä suurempaa, mitä vahvemmin äänestäjät kiinnittyvät puolueeseen. Perussuomalaisilla menee kannatuksen tasolla lujaa ja keskustalla ei niin lujaa. Sama ilmiö näkyy puolueuskollisuudessa.

Taulukko 1. Puolueiden kannatuksen siirtymät ja puolueuskollisuus huhtikuun eduskuntavaaleista kesäkuun loppuun 2011

Äänestäisi nyt	Äänesti viimeksi								
	PS	KOK	SDP	KESK	VIHR	VAS	KD	RKP	Ei ään
PS	83,2	2,6	5,5	5,8	2,5	4,5	12,3	1,6	10,9
KOK	1,0	85,2	1,7	3,0	3,6	–	2,5	6,5	3,5
SDP	2,6	1,5	76,0	0,6	1,0	5,2	3,7	1,6	3,8
KESK	0,5	0,7	0,8	73,9	0,5	0,6	2,5	1,6	2,7
VIHR	0,3	0,2	1,1	0,6	77,7	1,3	–	–	2,8
VAS	0,8	–	1,7	0,6	2,0	77,4	1,2	–	1,2
KD	0,5	–	–	0,6	0,5	–	61,7	1,6	0,4
RKP	–	–	–	–	2,0	–	1,2	79,0	0,5
Ei ään	11,1	9,6	13,2	14,5	10,2	11,0	14,8	8,1	73,5

Lähde: Taloustutkimus Oy/Yle uutiset, valtakunnallinen Telebus-puhelinhaastattelukierros 6.–29.6.2011 (n=2 913). Luvut ovat sarakeprosentteja, eli niitä luetaan ylhäältä alaspäin.

Työväenluokkaisin puolue yhdessä vasemmistoliiton kanssa

Nyt kaivan esiin yhteiskuntatieteellisen kirurginveitseni ja pyrin katsomaan perussuomalaisen puolueen sisään. Ensimmäiseksi tarkastelen kannattajien ammattiryhmää. Sen voi olettaa kertovan jotain ihmisen sijoittumisesta eri yhteiskuntaluokkiin ja olevan siten merkittävä tekijä puoluesamaistumisessa. Vuoden 2011 alkupuolella Taloustutkimus teki noin 4 000 vastaajan kirjekselytutkimuksen, jossa tiedusteltiin, mikä puolue on lähimpänä heidän arvomaailmaansa². Kun tämä vastaus ristiintaulukoitiin demografisten taustamuuttujien kanssa, saatiin tietoa eri puolueiden kannattajakuntien rakenteista (taulukko 2).

Peräti 40 prosenttia perussuomalaisten äänestäjistä kuuluu työväestöön (joka sisältää lähinnä suorittavan työn tehtäviä, niin sanottuja haalarihommia). Vain vasemmistoliiton kannattajakunta on yhtä työväenluokkainen kuin perussuoma-

laisten. Merkillepantavaa on myös se, että yrittäjiä on perussuomalaisten kannattajissa toiseksi eniten kokoomuksen jälkeen. (Yrittäjäys liittyy arvomaailmaan, josta on analyysiä hieman edempänä.) Sen sijaan valkokaulustyöntekijöiden eli toimihenkilöiden ja johtajien joukossa perussuomalaisten kannatus on kuudesta suurimmasta puolueesta vähäisintä.

Samassa tutkimuksessa havaittiin, että perussuomalaisiin samaistuville toiseksi läheisin puolue on SDP: 20 prosenttia niistä, jotka ilmoittivat ykköspuolueekseen perussuomalaiset, valitsi kakkoseksi SDP:n. (Keskustan kohdalla luku oli 16 ja kokoomuksen kohdalla 14 prosenttia). Toisin päin tarkasteltuna samaistumisalttius on vielä suurempi: demareista 27 prosenttia valitsi perussuomalaiset kakkossuosikikseen. Tämäkin tulos on osoitus perussuomalaisten samaistumisesta työväenluokkaisuuteen. Sen sijaan vasemmistoliittoa perussuomalaiset hieman vierastavat, ja tunne on molemminpuolinen. Ilmeisesti vasemmistoliitto on perussuomalaisten mielestä liian vasemmistolainen, kun taas SDP on sitä juuri sopivasti.

Mitä nämä havainnot merkitsevät perussuomalaisten kannatuksen kehittymiselle? Äänestäjien keskuudessa trendi on pitkään ollut se, että työntekijöiden puolueuskollisuus on vähentynyt enemmän kuin toimihenkilöiden, ja ennen muuta nukkuvien äänestäjien osuus on lisääntynyt työntekijöiden keskuudessa (Paloheimo 2003, 182). Vuoden 2011 vaaleissa tapahtui

2 Tämä kysymyksenasettelu poikkeaa normaalista kannatusarviosta, jossa kysymys kuuluu: "Minkä puolueen listoilla olevaa ehdokasta Te äänestäisitte, jos eduskuntavaalit pidettäisiin nyt?" Kuten Agnus Campbell & al. (1960) huomauttavat, puoluesamaistuminen on syvempi asia kuin pelkkä puolueen äänestäminen. Asettamalla kysymys niin, että "mikä puolue on lähimpänä omaa arvomaailmaanne", voidaan ajatella päästävän lähemmäksi puoluesamaistumista kuin kysymällä äänestämisestä. Kirjoituksessa puhun kuitenkin yleisesti "puolueiden kannattajista" tarkoittaen sekä äänestyskäyttäytymistä että arvopohjaista samaistumista.

Taulukko 2. Puoluesamaistuminen ammattiryhmittäin (%)

	Perus-suomalaiset	Kokoomus	SDP	Keskusta	Vihreät	Vasemmistoliitto
Työväestö	40	10	31	22	33	40
Toimihenkilö	14	30	19	16	28	19
Yrittäjä	7	11	4	6	5	2
Johtaja	4	12	2	4	4	3
Maanviljelijä	2	2	0	7	1	2
Opiskelija	12	10	9	11	18	9
Kotiäiti/-isä	1	3	1	2	3	2
Eläkeläinen	16	21	32	29	6	22

1) Lähde: Taloustutkimus Oy, Suomi Tänään -kirjekysely 1/2011 (n=3 997) vbxcvd kajfdla flkdf sldfj ljsfj d salkjfla alödkfl sdfkdfllkdfdsdf

kuitenkin käänne monessa suhteessa: äänestysprosentin lasku kääntyi kasvuksi, ja aikaisemmin nukkuneiden äänestäjien ryhmät aktivoituivat.

Politiikan tutkijoita on pitkään pohdittanut äänestysaktiivisuuden vinoutuma eli se, miksi äänestämisestä mahdollisesti eniten hyötyvät ryhmät, kuten pienituloiset, vähän koulutetut ja työttömät, osallistuvat vaaleihin laiskimmin (Wass 2008, 293). Perussuomalaisen puolueen nousu on kuitenkin osoittanut, että aikaisemmin äänestämästä jättäneitä ihmisiä on mahdollista aktivoida vaaliurnille asti, kunhan puolueiden valikoimasta löytyy jokin heidän sopimaksi kokemansa samaistumisen kohde.

Edelleen toki pätee se vanha totuus, että hyvin koulutetut, suurituloiset ja Helsingissä sekä muissa suurissa kaupungeissa asuvat äänestävät aktiivisemmin kuin vähän koulutetut, pienituloiset ja maaseudun pienillä paikkakunnilla asuvat. Mutta vuoden 2011 eduskuntavaalien jälkeen tämä kuilu on entistä kapeampi: pitkään jatkunut elitisoituminen on kääntynyt toiseen suuntaan, kohti äänestäjäkunnan ja sitä myötä eduskunnan muuttumiseen aiempaa kansanomaisemmiksi.

Mielenkiintoinen havainto on, että eläkeläisten keskuudessa perussuomalaiset on vähemmän suosittu kuin niin sanotut vanhat valtapuolueet kokoomus, SDP ja keskusta. Tämä saattaa liittyä siihen, että perussuomalaiset nähdään muutostoimijana. Halu muutokseen ylipäänsä lieene suurempaa tulevaisuuden maksumiehiksi joutuvilla nuorilla kuin vanhoilla, jotka ovat jo asemansa yhteiskunnassa lunastaneet ja tehtävänsä pitkälti täyttäneet. Lisäksi vanhat äänestäjät ovat puolueuskollisempia kuin nuoret, jotka ovat vasta muodostamassa poliittista identiteettiään.

Perussuomalaiset edustavat tulotasoltaan tyyppillisii suomalaisia, vaikka heidän koulutustas- teensa on hieman keskimääristä matalampi. Ikäryhmittäin ja alueellisesti tarkasteltuna perussuomalaiset keräävät kannatusta harvinaisen tasaisesti: toisin kuin monilla muilla puolueilla, perussuomalaisilla kannatus ei ole painottunut mihinkään tiettyyn ikäryhmään tai alueeseen.

Kannattajakunnan demografisen rakenteen puolesta voidaan siis sanoa, että perussuomalaisen puolueen nimelle on katetta. Puolue edustaa tilastollisessa mielessä suhteellisen hyvin keskivertosuomalaisia, joskin keskimääristä vahvemmalla työväenluokkaisella vivahteella. Eräissä mielessä perussuomalaisen kannattajakunta on kuitenkin vinoutunut: noin kaksi kolmasosaa puolueen kannattajista on miehiä. Vihreillä ja kristillisdemokraateilla vinouma on samansuuruinen, mutta naisten voitoksi. Muilla puolueilla sukupuolet ovat edustettuina jokseenkin tasaisesti.

Vaikka perussuomalaisten kannattajat protestoivat nykymenoa vastaan, ei heillä itsellään näytä – keskimäärin – olevan hätäpäivää. Toisin sanoen, eivät perussuomalaisten kannattajat ole sen köyhempiä kuin muutkaan suomalaiset. Tuloluokissa he itse asiassa sijoittuvat hieman korkeammalle kuin toisen työväenpuolueen SDP:n kannattajat (taulukko 3). Suomessa tulonjako on verrattain tasainen, ja ainoastaan kokoomuksen ja RKP:n kannattajat eroavat selvästi muiden puolueiden kannattajista hyvätuloisuudellaan. Yhteiskuntaluokkien törmäyksestä protestivaaleissa ei siis ollut kysymys, semminkään kun perussuomalaiset ilmoittavat olevansa työväenpuolue ilman sosialismia.

Kuviosta 1 nähdään, että perussuomalaiset imuroivat kannatusta eri ikäryhmistä tasaisemmin kuin muut puolueet. Yli 55-vuotiaiden osuus on heillä toiseksi alhaisin (27 prosenttia) heti vihreiden jälkeen. Niin ikään nuorten ja nuorten aikuisten eli alle 35-vuotiaiden joukossa perussuomalaisten kannatus on toiseksi suurin (31 prosenttia). Moni näistä nuorista pääsi ensimmäistä kertaa äänestämään huhtikuun 2011 eduskuntavaaleissa, ja suurehko osa heistä aloitti puoluesamaistumisensa perussuomalaisista.

Perussuomalaisiin samaistuvista 65 prosenttia asuu omistusasunnossa. Se on viisi prosenttiyksikköä vähemmän kuin vastaajissa keskimäärin. Vähäisempää omistusasunnossa asuminen on vain vihreiden (56 %) ja vasemmistoliiton (53 %) kannattajilla. Kokoomusta kannattavista peräti 80 prosenttia asuu omassa asunnossa. Asumistyyppillä mitattuina perussuomalaiset sijoittuvat siis porvarien ja sosialistien välimaastoon. Tämä kuvastaa hyvin perussuomalaisten asemoitumista poliittisella kartalla ylipäänsä – he ovat oikeiston ja vasemmiston välillä, heissä on vähän kumpaankin.

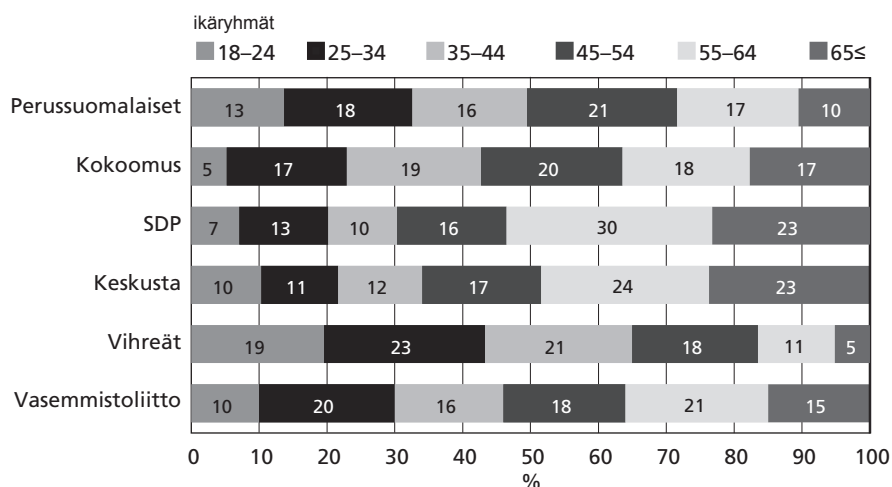
Demografia ei kuitenkaan kerro kaikkea, vaan ihmisten motiiveista saa usein selkoa vain kysymällä asiaa suoraan. Näin tehtiin Apu-lehden Taloustutkimuksella teettämässä mielipidetutkimuksessa vähän ennen huhtikuun eduskuntavaaleja. Tutkimus tehtiin osana Taloustutkimuksen viikoittaista Telebus-puhelinhaastattelukierrosta, ja siihen vastasi kolmen viikon aikana yhteensä

lähes 3 000 äänestäjää. Haastateltavilta kysyttiin avoimena kysymys, miksi he aikovat äänestää sitä puoluetta, jota ilmoittavat kannattavansa.

Ylivoimaisesti suurin syy perussuomalaisten kannattamiseen oli halu protestoida nykymenoa vastaan³. Puolueen katsottiin olevan tavallisen ihmisen asialla ja puhuvan asioista ymmärrettävästi. Lisäksi moni ilmoitti äänestävänsä perussuomalaisia siksi, että se oli huonoista vaihtoehtoista paras.

Tutkimuksen tärkein tulos oli se, että perussuomalaisten kannattajien vastaukset poikkesivat huomattavasti muiden puolueiden kannattajien vastauksista. Tyytymättömyys ja protestihenki olivat ylitsepursuvia. Niissä vastauksissa perussuomalaisten puoluesamaistuminen näytti heikolta verrattuna muiden puolueiden kannattajien vastauksiin. Tämä on sikäli ymmärrettävää, että puolueen kannattajakunnan kasvu on ollut hyvin nopeaa eikä sille ole ehtinyt syntyä perinteitä samassa määrin kuin vanhoille valtapuolueille. Kannattajakunnan lujittuminen ja hitsautuminen yhteen on siis vasta alkuvaiheessa, mutta taulukon 1 mukaan ainakin puolueuskollisuus on lisääntynyt selvästi.

3 Käsitys perussuomalaisten protestiäänestämisestä vahvistui myös Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanin TNS Gallupilla teettämästä vaali-seurantatutkimuksesta. Tätä tekstiä kirjoitettaessa tutkimuksen loppuraporttia ei ollut vielä julkaistu.

Kuvio 1. Puoluesamaistuminen eri ikäryhmissä (%)

Taulukko 3. Puoluesamaistuminen eri tuloluokissa (% , talouden vuositulot bruttona)

	Perussuomalaiset	Kokoomus	SDP	Keskusta	Vihreät	Vasemmistoliitto	Kaikki vastaajat
Alle 10 000	9	3	8	8	8	13	8
10 001–20 000	14	8	16	17	11	14	14
20 001–35 000	22	11	31	25	25	24	21
35 001–50 000	21	13	16	17	15	19	16
50 001–70 000	16	22	15	16	20	20	17
70 001–90 000	7	17	6	8	8	3	8
yli 90 000	5	21	2	2	7	6	7

Lähde: Taloustutkimus Oy, Suomi Tänään -kirjekysely 1/2011 (n=3 997)

Vanhakokoomuslainen työväenpuolue

Kuin Kari Suomalaisen kypäräpappi silloin ennen! Tällainen kuva tulee väistämättä mieleen, kun perehtyy perussuomalaisten kannattajien arvomaailmaan. Taloustutkimus selvitti eri puolueiden kannattajien arvomaailmaa edellä mainitun Suomi tänään -kirjekyselyn yhteydessä. Valuegraphics-analyysi toi esiin sen, että kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajat ovat arvoprofileiltaan lähempänä toisiaan kuin min-kään muiden puolueiden kannattajat (kuvio 2).

Perussuomalaisten kannattajissa yhdistyvät pragmaattisuus, yrittäjähenkisyys ja työväenluokkaisuus sekä toisaalta yllättävän monet yhtymäkohdat kokoomuksen konservatiivisen puolen ajatuksiin. Halu protestiin ja muutokseen merkitsee itse asiassa sitä, että monien asioiden ei haluta muuttuvan, ja siinä mielessä perussuomalaiset on konservatiivinen puolue. Toisaalta noin puolet perussuomalaisten kannattajista sijoittuu kuitenkin arvoakselin modernimmalle puolelle.

Arvotutkimukset pyrkivät kuvaamaan yhteiskunnallista todellisuutta sijoittamalla ihmisiä erilaisiin sosiokulttuurisiin luokituksiin. Valuegraphics perustuu viime vuosikymmenien tunnetuimpiin yhteiskuntatieteellisiin teorioihin, joiden pohjalta ihmisten arvoihin on tehty kolme jakolinjaa: arvosidonnaisuus–arvojoustavuus, modernisuus–traditionaalisuus ja humanismi–materialismi. (Zetterberg 2008.)

Valuegraphicsin kahdeksan arvoluokan ääripäitä ovat esimerkiksi uskalikot ja kotirakkaat. Uskalikoille on tyypillistä etsiä uusia kokemuksia, ottaa riskejä ja pyrkiä erottautumaan muista ihmisistä. He ovat moderneja, materialistisia ja arvojoustavia. Kotirakkaat taas ovat arvoiltaan traditionaalisia, humanistisia ja arvosidonnai-

sia. Lähipiirin hyvinvointi, hyvä kotiruoka, oma puutarha ja perinteiden vaaliminen ovat heille korostuneen tärkeitä.

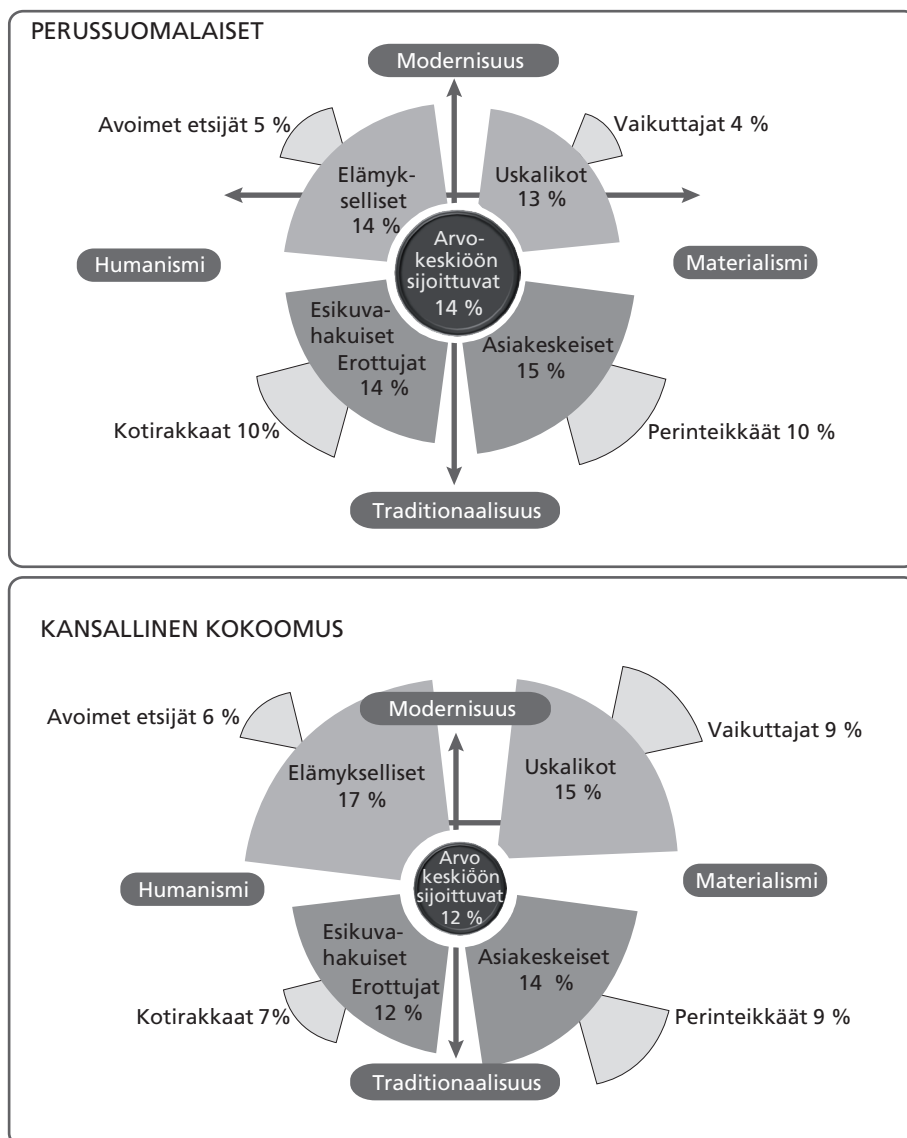
Muihin puolueisiin verrattuna perussuomalaisten ja kokoomuslaisten arvoprofiilit ovat silmiinpistävän samanlaiset. Kahdeksanosaisessa arvokartassa heidän vastauksensa sijoittuvat sisäkehälle, joka kuvaa arvojen joustavuutta. Sekä perussuomalaiset että kokoomuslaiset ovat siis pragmaattista väkeä, mikä sopii heidän keskimääräistä suurempaan edustukseensa yrittäjien keskuudessa. Kummastakin puolueesta löytyy sekä perinteisiä että modernisuuteen kurottavia kannattajia, joskin perussuomalaiset ovat konservatiivisempia kuin kokoomuksen kannattajat keskimäärin.

Arvomaailmojen samankaltaisuus ei välttämättä tarkoita sitä, että perussuomalaisiin samaistuvat olisivat erityisen innokkaita äänestämään kokoomusta ja päinvastoin. Se ei liioin erittele ihmisiä oikeisto–vasemmisto-akselilla eikä poliittisten sisältökysymysten perusteella. Valuegraphics mittaa henkilökohtaisia arvoja⁴. Näin arvot määrittelee ruotsalainen sosiologian professori ja markkinatutkimuksen veteraani Hans Zetterberg (2008, 417):

”Arvot ovat yleisluontoisia, suhteellisen pysyviä ja johdonmukaisia asioiden tärkeysjärjestyksiä. Ne kertovat siitä, miten me haluamme elämäämme elää. Arvot kuuluvat ’motiivien repertoaariin’ ja eroavat siten vaistoista ja biologisista tarpeista. Arvot paljastavat sen, mihin ihminen pyrkii.”

4 Tässä yhteydessä ei ole mahdollista esitellä Valuegraphics-arvotutkimuksen luokitteluja tämän tarkemmin. Menetelmästä löytyy lisätietoa esim. Taloustutkimus Oy:n Internet-sivuilta osoitteesta http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/arvotutkimukset/valuegraphics/

Kuvio 2. Perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajien arvoprofiilit (%)

Arvot tulevat todeksi siinä vaiheessa, kun ihmisellä on aito valinnan mahdollisuus: Miten viettän lomani? Minkälaisen auton ostan? Näin arvot realisoituvat myös puoluevalinnan yhteydessä, mutta niistä ei voi vetää suoria yhtymälinjoja poliittisiin sisältökysymyksiin.

Moni yrittäjätaustainen kokoomuslainen löytää kuitenkin helposti yhteisen sävelen perussuomalaisten kanssa. Alkukesällä, kun hallitusneuvotteluissa väännettiin Suomen suhtautumisesta Kreikan ja muiden kriisimaiden tukemiseen,

eräs kokoomuslainen yrittäjä huokaisi paljonpuhuvan kommentin: ”En ole enää varma, kumpi tässä on enemmän oikeassa, Katainen vai Soini.”

Monia perussuomalaisia ja vanhakokoomuslaisia yhdistää kielteinen suhtautuminen ulkomaalaisiin, luonnon- ja ympäristönsuojeluun, kehitysapuun, sukupuolivähemmistöihin ja vasemistolaisuuteen. Myös ydinvoiman ja teollisuuden asia on lähellä heidän sydäntään. Vanhakokoomuslaiset ovat kuitenkin keskimäärin hyväntuolisempia, kaupunkilaisempia ja koulutetumpia

kuin perussuomalaiset. Lisäksi perussuomalaiset vierastavat elitismiiä, kun taas etenkin pienillä paikkakunnilla asuvat vanhakokoomuslaiset saatavat ajatella kuuluvansa paikkakunnan kermaan.

Kokoomuksen nuorisojärjestö puheenjohtajansa Wille Rydmanin johdolla edustaa monissa kysymyksissä sellaista linjaa, että se voisi olla vaikka perussuomalaisten kynästä. Uuden hallituksen nimittämisen jälkeen juhannusviikolla Rydman totesikin Uuden Suomen blogissaan suorasukaisesti, että hän olisi mieluummin nähnyt kokoomuksen seurassa perussuomalaiset kuin vasemmistopuolueet. Perussuomalaisten kanssa olisi hänen mielestään saatu yritys- ja elinkeinoelämälle myönteisempi hallitus kuin vasemmistoliiton ja SDP:n kanssa. Kokoomuksen nuorten liiton puheenjohtajan kansalliskonservatiiviset linjaukset ovat monelta osin räikeässä ristiriidassa puoluejohdon edustaman, kansainvälis-liberalistisen Kataisen-Stubbin linjan kanssa.

Liberaali- ja konservatiivisiiven yhteenlörmäyksestä huolimatta kokoomus on menettänyt vain vähän kannattajia perussuomalaisiin (ks. taulukko 1). Monella kokoomuslaisella lieene sellainen ajattelutapa, että vaikka he monissa kysymyksissä ajattelevat itse asiassa perussuomalaisten tavoin, eivät he voi niin rahvaanomaista puolta kuvitellakaan äänestävänsä.

Kaiken takana on EU

Noin vuosi sitten kirjoitin tässä samassa lehdessä (YP 5/2010) analyysin, jossa tulkitsin perussuomalaisten nousun pääsyyksi taloudellisen tyytymättömyyden. Tuolloin pidin EU- ja maahanmuuttokysymyksiä suhteellisen vähämerkityksisinä, eivätkä ne tutkimuksissakaan nousseet kovin keskeiseen asemaan, kun perussuomalaisten kannattajilta kysyttiin syytä puoluevalintaan. Sen sijaan arvioin perussuomalaisten kannattajien kypsyneen muun muassa ”vihreisiin veroihin”, jätevesiasetukseen, ruuhkamaksusuunnitelmiin ja ylipäänsä kaikenlaiseen tavallisen kansalaisen arkielämän ja työssäkäynnin hankaloittamiseen.

Nyt täytyy itsekritiiksestä todeta, että viimeksyinen arvioni ei osunut täysin maaliin. Yliarvioin käytännöllisten, suoraan äänestäjien arkielämään vaikuttavien asioiden merkityksen ja aliarvioin periaatteellisten mutta arkielämästä etäisten asioiden merkityksen. Vaalien jälkeen tekemämme tutkimus paljasti, että euromaiden vel-

kakriisi ja maahanmuuttokysymykset olivat kaksi merkittävintä syytä äänestää perussuomalaisia. Kesäheleillä 7. heinäkuuta vihreiden entinen puheenjohtaja ja nykyinen europarlamentaarikko Tarja Cronberg arvioi STT:n haastattelussa, että perussuomalaisten vaalivoitto juontaa juurensa 1990-luvulle, jolloin Suomessa päätettiin ilman kansanäänestystä liittyä euroon.

Näin uutista kommentoi nimimerkki ”Irti EUsta” Helsingin Sanomien Internet-keskustelupalstalla:

”Joo, meille ei tosiaan kerrottu että Eu:hun kuuluminen tarkoittaa sitä että suomalaisten veronmaksajien rahat siirretään ulkomaille, hinnat nousevat taivaasiin, rikollisia, kerjäläisiä ja mamuja tulvii maahan ovista ja ikkunoista, ja elämä on yhtä kriisiä kriisin perään.”

Kommentissa tiivistyy mielestäni hyvin se, miten perussuomalaisten kannattajien valtavirta näki maailman huhtikuun eduskuntavaalien jälkeen. Keväällä 2011 esiin ryöpsähtänyt Portugalin talousahdinko ja uudelleen kärjistynyt Kreikan velkakriisi jyräsivät alleen muut puheenaiheet. Se nosti esiin perussuomalaisten vanhan EU-kriittisyyden, joka ei vielä ennen vaaleja ollut päällimmäisenä. Kesällä 2011 perussuomalaisten kannattajia ei enää tuntunutkaan niin harmittavan esimerkiksi vuoden aikana tapahtunut viidenneksen hinnannousu sähkölaskussa (yleisestä hintojen nousustakin syytettiin vain isoa pahaa EU:ta). Sen sijaan he paheksuivat ”rahan lapioidista oliivipuiden alle” ja ties minne.

Ilmeisesti kävi niin, että koska perussuomalaiset eivät menneet hallitukseen päättämään käytännön elämään vaikuttavista asioista, kannattajien oli pakko tyytyä jälleen protestoimaan abstraktimpia asioita vastaan. Yhtäkkiä kaikki paha johtuikin etäisestä EU:sta, ei enää kotimaan poliittisista päävastustajista vihreistä, joiden hallitukseen menoa perussuomalaiset katsoivat silmääkään räpäyttämättä, vaikka juuri sellainen onnettomuus perussuomalaisten vaalivoitolla piti estettävän. Nyt kun Timo Soini ei pääse ministerinä puolustamaan tavallista työssäkäyvää ja perhettään elättävää veronmaksajaa vihreiden ajamilta energiaveroilta ja -määräyksiltä, hänen puheidensa painopiste on EU-asioissa. Sillä linjalla hän on toki ollut johdonmukaisesti jo vuosikaudet. Sen sijaan maahanmuuttoasiat eivät koskaan ole olleet Soinin poliittisten puheidten keskiössä.

Pieni etnografinen syrjähyppy

Tilastot antavat perussuomalaisten kannattajakunnasta kattavan kokonaiskuvan, mutta tutkijankin on välillä hyvä jalkautua kadulle ja pyrkiä luomaan eläväisempää kuvaa tutkimuskohteestaan. Sopiva annos arkikokemusta ja etnografista havainnointia auttaa siinä, ettei tutkija pääse liiaksi uppoutumaan pelkästään omaan numerodataansa. Intuition voimaa ei pidä aliarvioida, vaikka mielestäni tutkimuksen pohjalla pitää aina olla jonkinlainen määrällinen kehikko, jonka ympärille laadullisia havaintoja voi sitten punoa. Esimerkiksi se tilastollinen fakta, että pieni ja syrjäinen Kihniö oli eduskuntavaaleissa suhteellisesti perussuomalaisin kunta, antaa tutkijalle hyvän perusteen mennä vaikkapa paikalliseen Matkahuollon baariin kuuntelemaan, mitä ihmiset siellä puhuvat.

Hyvä ystäväni sattuu olemaan oikein perussuomalaisten kannattajan arkkityyppi: pienehkössä maaseutukaupungissa asuva, ammattikoulun käynyt, omaa pienyritystä pyörittävä keskiikäinen raavas mies⁵, jonka mielestä maastoautojen verotusta pitäisi alentaa, koska ne ovat turvallisempia. Toisinaan hän muistelee kaihoisasti vielä 1980-luvulla vallinnutta, nykyistä yksinkertaisempaa ja selkeämpää maailmaa, aikaa jolloin hyvinvointivaltion rakentaminen oli vasta saavuttamassa huippuaan eikä globalisaatio vielä vaikuttanut täydellä voimallaan Suomeen tehtaiden sulkemiseen ja liberaaleine aatteineen. Mielestäni tämä nostalgiaelementti on olennainen osa arvioitaessa perussuomalaisten suosion syitä (vaikka kannattajat eivät sitä yleensä ääneen tunnusta), sillä moni asia on viime vuosina muuttunut perussuomalaisten kannattajien mielestä entistä huonompaan suuntaan.

Lisää ydinvoimaa ja rajat kiinni – siinä pelkistetysti perussuomalaisen ystäväni resepti Suomen tulevaisuuden takaamiseksi. Ystäväni maahanmuuttomielipiteet ovat sellaisia, että niitä ei voi painaa lehteen. Kerran kysyin häneltä: ”Miten Sinun henkilökohtaiseen elämäsi vaikuttaa käytännössä se, että jotkut maahanmuuttajaper-

heet saavat sosiaaliturvaa?” ”Ei se vaikutakaan”, ystäväni totesi, mutta lisäsi sitten: ”Se on vain moraalisesti väärin.”

Tuleeko ensi vaaleissa perussuomalaisten suurvoitto?

Nähtiinkö huhtikuussa 2011 perussuomalaisen kansanliikkeen tähtihetki ja kaikkien aikojen tilaisuus, joka hukattiin jättäytymällä oppositioon? Vai oliko kyseessä vain alkusoitto vielä suuremmalle kannatusrymistykselle? Pitääkö nyt antaa politiikan myrskyvaroitus (esim. 25 metriä sekunnissa vrt. 25 prosenttia äänistä)?

Tutkimustulokset eivät anna suoraa vastausta siihen, kumpi alussa hahmotelluista tulevaisuudenkuvista (kukoistusskenaario vai ruumis-skenaario) tulee toteutumaan perussuomalaisten kohdalla. Kirjoitus antaa kuitenkin toivottavasti ajattelemisen apuvälineitä äänestäjien ja demokratian toiminnan ymmärtämiseen sekä luo valaistusta siihen, missä oloissa yksi skenaario on todennäköisempi kuin toinen.

Perussuomalaisten kannatuksen nousua siivitti talvella 2010–2011 ennennäkemätön hypetys, jonka mukana moni intoutui mukaan muutosta peräänkuuluttaneen kansanliikkeen pyörteisiin. Moni uusi äänestäjä ajatteli, että nyt on kerrankin aito mahdollisuus vaikuttaa äänestämällä. Taloustutkimuksen sisäiset selvitykset, joista kerrottiin muun muassa Tiede-lehdessä 3/2011, osoittivat niin sanotun *bandwagon*-ilmiön vauhdittaneen perussuomalaisten kannatuksen nousua etenkin vuoden 2010 loppupuolella, jolloin kannatuksen nousu oli nopeimmillaan: aina kun uudet, entistä mojavammat kannatusluvut tulivat julki, perussuomalaisten kannatus hypähti piikkiä ylöspäin.

Mutta koska loistavasta vaalituloksesta huolimatta hallituksessa jatkavat vanhat puolueet, osalla kannattajista saattoi mennä äänestysinto maitohapoille. Ehkä toista samanlaista hypetysaaltoa ei enää saada aikaiseksi, kun ihmiset huomasivat, että heidän perussuomalaisille antama äänensä ei vaikuttanut hallituksen kokoonpanoon, eduskuntaan se toki vaikutti.

Kannatuspotentiaalia mittaavien tutkimusten perusteella perussuomalaisten kannatuksen yläraja voisi olla seuraavissa vaaleissa 25 prosentin luokkaa. Moisen jysäyksen realisoituminen kui-

⁵ En tarkoita, että kaikki perussuomalaisten kannattajat olisivat tällaisia. On siellä jonkin verran myös urbaaneja, naisia ja korkeasti koulutettuja. Kuvaamani profiili sopii kuitenkin tilastollisesti perussuomalaisten kannattajiin paremmin kuin minkään muun puolueen kannattajiin.

tenkin edellyttää, että Suomella ja suomalaisilla alkaa mennä nykyistä huonommin. Puoluevalintaa koskevassa tutkimuksessa on havaittu, että puolue menestyy sitä paremmin, mitä useammat kansalaiset ovat huolissaan kyseisen puolueen tärkeinä pitämistä asioista (Paloheimo 2003, 192). Kannatuskäyrä onkin suoraan verrannollinen v-käyrään eli turhautumista aiheuttavien asioiden määrään: jos euromaiden velkakriisi ei ota oietakseen, perussuomalaisten kannatuksen voi olettaa kasvavan.

Heinäkuun alussa Taloustutkimus Oy:n puoluekannatuslukuista löytyi melkoinen jytky: perussuomalaisten puolueuskollisuus oli noussut reiluun 83 prosenttiin, toiseksi suurimmaksi heti kokoomuksen jälkeen (taulukko 1). Kaiken lisäksi perussuomalaisia huhtikuussa äänestäneistä vain 11 prosenttia aikoi jättää seuraavissa vaaleissa äänestämättä. Kokoomus oli vielä tässäkin perussuomalaisia edellä alle kymmenen prosentin lukemallaan, mutta esimerkiksi muiden kilpakumppaneiden kannattajista selvästi useampi aikoi jäädä nukkumaan seuraavissa vaaleissa.

Perussuomalaisten kannattajien rivit ovat kesän 2011 aikana suoristuneet ennennäkemättömällä tavalla. Kun vielä vuosi sitten perussuomalaisissa oli hyvin paljon epävarmoja äänestäjiä, nyt tuo epävarmuus on tiessään.

Heinäkuun alkupuolella Taloustutkimus kysyi tuhannelta äänestysikäiseltä suomalaiselta puhelimitse, oliko perussuomalaisten ratkaisu jäädä oppositioon oikea vai väärä. Kaikista vastaajista 39 prosenttia valitsi vaihtoehdon: *”Se oli oikea ratkaisu: perussuomalaisten kuuluu olla oppositiossa.”* Tätä useampi eli 45 prosenttia oli kuitenkin sitä mieltä, että *”se oli väärä ratkaisu: perussuomalaisten pitäisi olla hallituksessa”*. Loput eivät osanneet sanoa kantaansa. Perussuomalaisia huhtikuussa 2011 äänestäneistä lievä enemmistö, 57 prosenttia, piti oppositioon jäämistä oikeana ratkaisuna. 39 prosentin mielestä se oli väärä ratkaisu.

Luvut olivat muuttuneet parissa kuukaudessa, sillä heti hallitusneuvotteluiden alkutaipaleella kolme neljästä perussuomalaisten kannattajasta oli pitänyt oppositioon jäämistä oikeana ratkaisuna. Tämä antaa aiheen epäillä, että perus-

suomalaisten kannattajien keskuudessa olisi kasvavaa epäilystä oppositioon jäämisen – ja ehkäpä sitä myötä koko puolueen äänestämisen – järkevyydestä.

Samassa tutkimuksessa kysyttiin myös toinen kysymys: *”Perussuomalaiset sai eduskuntavaaleissa 19,1 prosenttia äänistä. Miten arvioitte perussuomalaisten kannatuksen kehittyvän ensi vaaleihin mennessä?”* Vastaukset jakautuivat eri vaihtoehtojen kesken seuraavasti: ”Kannatus nousee roimasti”, kahdeksan prosenttia. ”Kannatus nousee hieman”, 26 prosenttia. ”Kannatus pysyy ennallaan”, 19 prosenttia. ”Kannatus laskee hieman”, 32 prosenttia. ”Kannatus romahtaa”, yhdeksän prosenttia. Kansalaisten arvio perussuomalaisten kannatuksen suunnasta on siis lievästi laskusuuntainen. Olennaisinta on tietysti se, että perussuomalaisia huhtikuun 2011 eduskuntavaaleissa äänestäneistä peräti 19 prosenttia uskoo kannatuksen nousevan roimasti ja 47 prosenttia uskoo sen nousevan hieman. Usko omaan puolueeseen on siis vahvaa.

Tämän kirjoituksen yhteenvetona voidaan todeta, että kannattajakunnan rakenteen perusteella perussuomalaiset eivät ole mitään marginaaliporukkaa, vaan monessa suhteessa lähellä keskivertosuomalaista – tosin keskimääräistä työväenluokkaisemmalla ja maskuliinisemmalla vivahteella. Perussuomalaisista on moneksi, kuten arvojen yhteneväisyys kokoomuksen kannattajien kanssa osoittaa. Uusimpien tutkimusten mukaan myös äänestyskäyttäytymiseltään perussuomalaisten kannattajat alkavat jo muistuttaa vaikiintuneempien puolueiden kannattajia.

Jos puolueuskollisuus edeltää puoluesamaistumista, kuten kirjoitukseni alussa esitän, perussuomalaisten kannattajien puoluesamaistuminen on jo hyvässä vauhdissa. Aikaa myöten se vahvistuu, ja jos perussuomalainen kansanliike jatkaa porskuttamistaan, sille muotoutuu vähitellen perinteitä. Ehkä vielä jonain päivänä saamme lukea tutkimuksista, joissa perussuomalaisten kannattaja ilmoittaa puoluevalintansa syyksi sen, että hän on imenyt perussuomalaisuuden äidinmaidosta. Nyt tällainen vastaus on selvästi yleisin toisen oppositiopuolueen eli keskustan kannattajien joukossa.

TIIVISTELMÄ

Juho Rabkonen: Perussuomalaisten ruumiinavaus

Kirjoituksessa analysoidaan perussuomalaisten kannattajakunnan demografista rakennetta kyselytutkimusten tulosten perusteella. Teoreettisena viitekehysenä toimii Michiganin koulukunnan kehittäminen puoluesamaistumisen käsite, jonka avulla pyritään hahmottamaan perussuomalaisten kannatuksen kehitystä huhtikuun 2011 eduskuntavaalien jälkeisessä tilanteessa.

Puolueuskollisuus (jota alan tutkimuksessa yleensä käytetään puoluesamaistumisen empiirisenä indikaattorina) on perussuomalaisten kannattajien keskuudessa kasvanut selvästi kesän 2011 aikana. Tämä antaa viitteitä siitä, että oppositioon jääminen ei ole aiheuttanut perussuomalaisten kannattajissa pettymystä, vaan pikemminkin päinvastoin: kannatus on vaalitulokseen verrattuna kasvanut jo useilla prosenttiyksiköillä.

Perussuomalaisia huhtikuussa äänestäneistä enemmistö (57 prosenttia) pitää oppositioon jäämistä oikeana ratkaisuna, kun taas vääränä sitä pitää 39 prosenttia. Puoluetta äänestäneissä on siis paljon myös niitä, jotka olisivat halunneet nähdä äänestämänsä puolueen pääsevän vallankahvaan. Puolueen protestiluonteeseen ilmeisesti kuitenkin kuuluu se, että monet kannattajat katsovat oppositiioorolin sopivan Soinin väelle mainiosti. Perussuomalaisten äänestämisen syyt poikkeavat selvästi muiden puolueiden äänestämisen syistä, koska päällimmäisenä motiivina oli protesti.

Perussuomalaisten tulevaisuudelle muotoillaan artikkelissa kaksi skenaariota: 1) **kukoistusskenaario** eli samastuminen perussuomalaisiin on lisääntynyt, mikä johtaa pysyvään sitoutumiseen, ja kannatus jatkaa kas-

vuaan; 2) **ruumisskenaario** eli oppositioon jääminen kohtaa kasvavaa kritiikkiä kannattajien keskuudessa, ja kannatus rupeaa lopulta laskemaan.

Perussuomalaisten kannattajakunta on keskimääräistä työväenluokkaisempaa, mutta toisaalta puolueella on yllättävänkin paljon yhtymäkohtia kokoomukseen. Esimerkiksi yrittäjiä on molemmissa puolueissa selvästi enemmän kuin muissa puolueissa, ja arvoprofileiltaan puolueet muistuttavat toisiaan enemmän kuin mitkään muut puolueet.

Taloudellisen tyytymättömyyden lisääntyminen ja etenkin kansainväliset talouskriisit johtavat todennäköisesti kukoistusskenaarion toteutumiseen. Pienyrittäjien suuri määrä perussuomalaisten kannattajien keskuudessa on sikäli huomionarvoinen seikka, että mahdollinen taantuma kolhaisisi todennäköisesti heitä kaikkein ankarimmin. Euromaiden kriisin pitkittyessä tai pahentuessa perussuomalaisten kannattajien puoluesamaistuminen aikaa myöten vahvistuisi ja puolueesta tulisi suomalaisessa politiikassa pysyvästi voimatekijä.

Ruumisskenaario taas toteutuisi siinä tapauksessa, että euromaiden velkakriisi laantuisi ja kotimainen kysyntä sekä työllisyys pysyisivät vahvoina. Tällöin protestiliikkeen kannatuspohja kapenisi olennaisesti, ja perussuomalaisten kannattajien suhteellisen ohut ja äskettäin muodostunut puoluesamaistuminen löyhentyisi edelleen. Perussuomalaisten menestys on muita puolueita riippuvaisempi uusista äänestäjistä ja siksi se on myös alttiimpi ympäröivän yhteiskunnan tapahtumille. Pelkällä uskollisella ydinjoukolla ei pitkälle pötkitä.

KIRJALLISUUS

- Campbell, Angus & Converse, Philip & Miller, Warren & Stokes, Donald: *The American Voter*. New York, Wiley, 1960
- Paloheimo, Heikki: Miten äänestäjät valitsevat puolueen? *Politiikka* 45 (2003): 3, 175–193
- Papageorgiou, Achillefs: *Spatial Model Analysis of Party Policy Strategies. Insights of Deterministic and Probabilistic Voting with 'Biased' Voters: Applications to Finland*, Tampere University Press, Tampere, 2011. Väitöskirja verkossa: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-8438-4.pdf> (viitattu 7.7.2011)
- Rapeli, Lauri: Tietääkö kansa? Kansalaisten politiikatietämys teoreettisessa ja empiirisessä tarkastelussa. Turun yliopisto, Turku, 2010. Väitöskirja verkossa: http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59408/Annales_C_Lauri%20Rapeli.pdf?sequence=3 (viitattu 6.7.2011)

- Wass, Hanna: Äänestysaktiivisuus tutkimuskohteena. *Politiikka* 50 (2008): 4, 293–296
- Zetterberg, Hans: *Identifying Value Clusters in Societies*. Teoksessa: Donsbach, Wolfgang & Traugott, Michael W. (toim.): *The Sage Handbook of Public Opinion Research*, 2008. Mielipidemittaukset (alkuperäisdata)
- Suomi Tänään 1/2011 -kirjekysely. Toimeksiantaja ja tekijä: Taloustutkimus Oy
- Telebus CATI Omnibus -puhelinhaastattelukierros, viikot 10–13, 23–26 ja 27/2011. Useita toimeksiantajia (Yle, Ilta-lehti, APU). Tekijä: Taloustutkimus Oy
- Perussuomalaisten kannattajien näkemykset oppositioon jäämisestä ja puolueen äänestämisen syistä. Internet-paneeli, viikko 18/2011. Toimeksiantaja: Kaleva, tekijä: Taloustutkimus Oy.